

HOTET MOT FINLAND OCH BALTICUM

RYSSARNAS framträngande söder om Ilmensjön, med anfallsriktning mot Lettland, och tyskarnas — om nu de ryska uppgifterna äro riktiga — hävande av belägringen av Leningrad behöva inte innebära något förestående tyskt sammanbrott på ostfronten. Men de kunna också, hastigare än många måhända velat tro, aktualisera problem, som ligga Sverige och Norden nära.

I främsta rummet måste vi svenskar tänka på Finlands läge. Skulle Leningradbelägringen hävas kan Finland på Näset och längre norrut hotas av en offensiv från frigjorda trupper ur den visserligen tröttkörda men denna gång stridsvana Röda armén. Om Finlands förhållande till axelmakterna då komme under omprovning skulle det inte överraska. Men även Sveriges ställning till ett för livet kämpande Finland måste obevekligen bli än mer brännande än under hundradagarskriget för tre år sedan. Inför perspektivet av en ockupation kommer det finska folket helt visst att slåss för sin frihet med samma hjältemod som då. Ingen vet, hur långt västmakterna vilja ge sitt skydd åt ett Finland, mot vilket en segrande Stalin skulle sätta in en koncentrerad stöt. Ingen kan bestämt ange, hur stor den goodwill är som Finlands folk skaffade sig ute i världen under det heroiska vinterkriget. Ett torde dock vara visst: skulle övermakten bli för stor och hjälp utifrån ej stå att erhålla, kommer Sverige säkerligen att från det östra broderlandet få ta emot en flyktingsström av oanade mått.

Närmast synes dock Balticum hotat. Det kan tänkas att tyskarna för att spara folk och materiel vilja förkorta sin jättefront i öster och under de ryska arméernas tryck dra sig tillbaka bakom Dünalinjen för att stanna längs den kortaste vägen mellan Östersjön och Svarta havet. Hotet skulle sålunda primärt rikta sig mot Estland och Lettland. Precis som under det förra världskriget skulle dessa länder på nytt få byta herrar flera gånger under samma krig och bli ett genomtågsland för främmande härmassor. Ämna de baltiska folken denna gång värja sig mot ett förnyat

ryskt besättningstagande? De sakna ju artilleri, luftvärn, flyg, pansarvapen och annan modern krigsmateriel. Svaret blir sannolikt beroende på om de kunna påräkna tysk hjälp i dessa avseenden. Gevär ha de säkerligen gömt, deras och särskilt esternas skjutskicklighet är väl dokumenterad, långvarig militärutbildning fingo de före kriget i statliga eller frivilliga förband, och särskilt letterna höllos under tsartiden för att vara det ryska väldets bästa krigare. Tillsammans ha de tre folken ungefär sex miljoner invånare. Visserligen kunde ryssarna 1940—41 föra bort ett hundratusental personer och säkerligen ha några tiotusental balter frivilligt sökt sig på tyskarnas sida till ostfronten. Men rent kvantitativt skulle de baltiska folken kunna sätta upp en ingalunda oansenlig armé. Även om de skulle inse det hopplösa i ett försvar, särskilt då med tanke på att de sakna Finlands mera naturliga gränsskydd, skulle ett väpnat motstånd framför allt kunna tänkas få symbolisk betydelse, såsom en manifestation eller legitimation av dessa randfolks krav att få leva ett eget nationellt liv och fortsätta det storartade kulturella och ekonomiska återuppbyggande, som utmärkte 20- och 30-talens frihetsår.

För de flesta nu ockuperade länder lever alltid det hoppet att seger åtminstone för en av maktkonstellationerna skulle betyda frihetens återvinnande. För *Balticum* lyser det ingen sådan ljustrimma i krigets mörker. Segrar Hitler, frukta dessa folk att inlemmas i Stortyskland; segrar Stalin, förestår dem ödet att införlivas i Sovjetunionen såsom andra delstater. Att folkflertalet fruktar det senare ännu mera än det förra torde vara visst. Nationernas självbestämmanderätt — ententens krigsmål under förra kriget — tyckas inga krigförande, inte ens Atlantdeklarationens statsmän, nu vilja tillämpa på dessa folk, som dock ingenting förbrutit men väl dokumenterat sin statsbyggande kraft. Esternas dröm från 1940 att få ingå en union med det etniskt och språkligt närbesläktade Finland stäckte tyskarna utan förbarmande.

Om dessa stater förunnats att få leva i fred, skulle de inom den närmaste tiden ha kunnat fira 25-årsminnet av den nationella friheten — Litauens självständighet proklamerades den 16 februari i år för tjugofem år sedan. Hur annorlunda tedde sig inte dessa folks framtid under förra kriget! Då kunde deras självständighetssträvanden fritt diskuteras överallt. Litauerna fingo inför öppen ridå förbereda frihetsplanerna vid konferenser i Petersburg redan under tsartiden, alltså innan bolsjevikerna under sin första tid vitt och brett ordade om de förtryckta nationella minoriteternas

frigörelse. I Tyskland arbetade under kriget åtminstone vänsterpartierna, t. ex. Scheidemann, i samma riktning. I den anglosachsiska och särskilt den amerikanska pressen propagerade och debatterade emigranterna från Balticum öppet och med officiellt stöd samma sak. Och svensk press sysselsatte sig gärna och med ohöjdt intresse med samma problem (här skall blott hänvisas till flera uppsatser i Svensk Tidskrift, bl. a. 1919 av den blivande statspresidenten Smetona om litauernas frihetskamp). Nu är det dödyst i hela världen om dessa folks framtidsöde. Den undertryckta pressen i Tyskland och Ryssland måste hålla god min inför respektive staters hämningslösa erövringsplaner. I västmakternas länder vill inte ens den fria pressen stöta Stalin för pannan. I Sverige tror man inte på möjligheten att baltarnas frihet kan restaureras och har därför resignerat, trots att just Sverige måste ha det största strategiska intresse av en fri barriär på andra sidan Östersjön liksom ett allmänt intresse att få fullfölja de ekonomiska och kulturella förbindelserna med dessa vänskapligt sinnade länder, som alltid sett upp till Sverige som mönsterlandet. Men mest förfäras man av att de gamla liberala, humanistiskt färgade uppfattningarna om nationaliteternas och de små folkens rätt helt övergetts och förgätits. Bättre och hemskare än mycket annat åskådliggör detta skillnaden mellan det förra och det nuvarande världskrigets mentaliteter. Det ställer i klaraste belysning våldets och maktens och intressenas triumf över gamla rättsideal. Det öppnar perspektiv även över det öde, som kan vederfaras andra stater än de tre baltiska republikerna.